

ROLUL ELITEI ÎN CONSTITUIREA UNIUNII EUROPENE

Luca Sergiu, l. un. UTM

Aristotel consideră că „orice stat este o uniune, iar o uniune se organizează pentru un bine oarecare și uniunea care va tinde spre binele suprem și care este mai important decât altele, încadrând în sine alte tipuri de bine și alte tipuri de uniuni este și cea mai superioară. O astfel de uniune și se numește statul ori uniune politică” [8,10]

Uniunea Europeană își propune:

să promoveze pacea, valorile europene și bunăstarea cetățenilor săi să ofere libertate, securitate și justiție fără frontiere interne să asigure o dezvoltare durabilă bazată pe o creștere economică echilibrată și pe stabilitatea prețurilor, să mențină o economie de piață deosebit de competitivă care să favorizeze ocuparea integrală a forței de muncă și progresul social și să protejeze mediul să combată excluziunea socială și discriminarea să încurajeze progresul tehnic și științific să consolideze coeziunea economică, socială și teritorială și solidaritatea între statele membre să respecte diversitatea culturală și lingvistică a popoarelor sale să creeze o uniune economică și monetară a cărei monedă să fie euro[11].

Din istorie se cunoaște că o societate poate exista fără elită și fără stat, asigurându-și nevoile și necesitățile, dar aceste societăți se dezvoltă foarte încet. Elita fără societate mai întâi nu poate apărea de facto ca fenomen și nici nu poate exista în afara societății, dar poate stăpâni/conduce fără o structură statală. Statul spre deosebire, este dependent în egală măsură de societate și elită și nu se cunosc în istorie construcții statale fără aceste componente necesare oricărui tip de stat. Societatea recunoaște superioritatea și necesitatea elitei și a statului și dependența sa față de aceste structuri. Problema este că elita nu numi că nu recunoaște dependența sa față de societate, ci se uită cu dispreț la societate. Elita prin definiție trebuie să asigure societatea cu direcția și modelul de dezvoltare a societății și statului.

Statul este condus de o clasă politică care asigură interesul public prin intermediul instituțiilor statale soluționând problemele comunității, totodată protejând societatea în plan civil, militar, economic și cultural.

Valorile UE sunt comune tuturor statelor membre, într-o societate în care au întâietate toleranța, justiția, solidaritatea și combaterea discriminării. Aceste valori sunt parte integrantă din modul european de viață:

Demnitatea umană este inviolabilă. Trebuie să fie respectată și protejată și constituie baza propriu-zisă a drepturilor fundamentale.

Libertatea de mișcare le dă cetățenilor dreptul de a se deplasa și stabili în mod liber pe teritoriul Uniunii. Libertățile individuale, cum ar fi respectul față de

viața privată, libertatea de gândire, libertatea religioasă, libertatea de întrunire, dreptul la informație și libertatea de exprimare, sunt protejate de Carta drepturilor fundamentale a UE.

Democrația - Funcționarea Uniunii se întemeiază pe democrația reprezentativă. Statutul de cetățean european implică și exercitarea unor drepturi politice. Fiecare cetățean adult din UE are dreptul de a candida și de a vota la alegerile pentru Parlamentul European, fie în țara de reședință, fie în țara de origine.

Egalitatea presupune drepturi egale în fața legii pentru toți cetățenii. Principiul egalității între femei și bărbați stă la baza tuturor politicilor europene și reprezintă piatra de temelie a integrării europene. Se aplică în toate domeniile. Principiul plății egale pentru muncă egală a fost integrat în tratatul din 1957. Deși mai există încă inegalități, UE a făcut progrese semnificative.

Statul de drept - Uniunea Europeană este întemeiată pe statul de drept. Tot ce face UE se bazează pe tratate, asupra cărora au convenit toate statele membre, în mod voluntar și democratic. Dreptul și justiția sunt protejate de un organism judiciar independent. Țările membre au conferit competență judiciară definitivă Curții Europene de Justiție, ale cărei hotărâri trebuie respectate de toată lumea.

Drepturile omului sunt protejate de Carta drepturilor fundamentale a UE. Acestea includ dreptul de a nu fi discriminat pe motive de sex, origine etnică sau rasială, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, dreptul la protecția datelor cu caracter personal și dreptul de a obține acces la justiție[11].

Există obiecții pur terminologice la ceea ce este termenul de „elită”, dar toate duc spre aspectul „calitativ” și „conducător”, despre care F. A. Hayek a scris în „Drumul către servitute”, că „autoritățile sunt cele mai rele” [3,75], ceea ce contravine semnificației de „ales”. Rezultă că aspectul „conducător”, nu este cel mai „calitativ”.

Orice stat este condus de o elită, iar ca rezultat avem celebra expresie: „Elita făurește istoria”. De aici rezultă că prosperarea statului, societății și a fiecărui individ în parte (insistăm asupra termenului de „individ” și nu cetățean pentru a ne putea referi la toți membrii societății) depinde de „...locul și rolul grupurilor sociale în mâinile cărora se află concentrate influența politică și puterea decizională”[5, 6].

Uniunea Europeană este o uniune economică și politică unică în lume, care reunește 28 de țări europene și acoperă aproape tot continentul. UE a fost creată în perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial. În prima etapă, s-a pus accent pe consolidarea cooperării economice: țările implicate în schimburi comerciale au devenit interdependente din punct de vedere economic și astfel a fost evitat riscul izbucnirii unui nou conflict. 1958, a luat naștere Comunitatea Economică Europeană (CEE) care, inițial, a contribuit la intensificarea cooperării economice între șase țări: Belgia, Germania, Franța, Italia, Luxemburg și Țările de Jos. De atunci, s-au alăturat alte 22 de țări, ceea ce a dus

la crearea unei imense piețe unice(denumită și piața internă), care continuă să se dezvolte pentru a-și valorifica întregul potențial. Ceea ce a început ca o uniune pur economică a evoluat treptat, devenind o organizație care acționează în numeroase domenii de politică, de la schimbări climatice, protecția mediului și sănătate, la relații externe, securitate, justiție și migrație. Această schimbare s-a reflectat în modificarea, în 1993, a numelui Comunității Economice Europene (CEE), care a devenit Uniunea Europeană (UE). [11]

Elita politică se împarte în două clase: - o parte vor să dețină puterea și să guverneze, a doua parte consideră că numai ei știu cum să se trăiască într-o societate și principiile de organizare a societății. Ambele categorii vor să se mențină la putere cu orice preț și folosesc toate mijloacele accesibile utilizând pe de o parte necesitățile firești ale poporului, iar pe de altă parte ca instrument științific.

Puterea are întotdeauna scopul de a guverna și de a se menține la putere, dar nu întotdeauna folosește toate mijloacele, uneori unele guvernări abdică de la putere pentru că nu vor jertfe.

Cetățenii europeni sunt încurajați să contribuie la viața democratică a Uniunii exprimându-și opiniile cu privire la politicile UE pe parcursul elaborării acestora sau sugerând îmbunătățiri ale reglementărilor și politicilor în vigoare. Inițiativa cetățenească europeană le oferă cetățenilor posibilitatea de a se implica și mai mult în politicile care le afectează viața. De asemenea, pot depune plângeri și adresa întrebări cu privire la aplicarea dreptului UE. [11]

Elita științifică nu este omogenă nici prin direcții de activitate și nici prin atitudinea sa față de știință. O parte cercetează pentru a rezolva probleme concrete pentru a îmbunătăți calitatea vieții oamenilor – probleme ce țin de dobândirea transformarea și transmiterea energiei, genetica plantelor și a animalelor, selectarea soiurilor și a speciilor din punct de vedere a rezistenței la boli, secetă și creșterea productivității – se ocupă nemijlocit de partea aplicativă a științei. O altă parte cercetează pentru că sunt preocupați de satisfacerea setei de a cunoaște „totul despre tot”, de a înțelege esența lucrurilor și fenomenelor în sine, de a descoperi și de a înțelege legile funcționării universului.

Alven Toffler susține că știința este cea mai democratică sursă a puterii. De aici rezultă că elita științifică este un obstacol pentru dictatori, iar dictatorii pentru realizarea scopurilor sale cu siguranță că vor înlătura orice obstacol din calea lor. Mulți oameni nu doresc să recunoască existența anumitor probleme deoarece v-or fi nevoiți să le rezolve, dar aceasta necesită efort și riscul de „tulburare a liniștei”. De aceea preferă să nu recunoască că există și își duc viața liniștit până când aceasta nu îl afectează ori afecțiunea este suportabilă comparativ cu deranjul adus de o eventuală implicare.

În istorie avem imensa mulțime de cazuri când persoanele cu vocație realizau studii fără să fie oficial nici recunoscuți, nici răsplătiți, ci din contra, persecutați, începând cu arderea pe rug și terminând cu exilul, lagăre de muncă silnică etc.

Oricărei societăți îi este caracteristică o anumită formă de guvernare din simpla necesitate de reglementare și ghidare a activităților în comun pentru înlesnirea realizării nevoilor și necesităților indivizilor în particular și a comunității în general. Guvernarea este un proces de stabilire a regulilor de exercitare a controlului, de ghidare și reglementare [4,13]

Pentru a-și realiza absolut aspirațiile sale, individul are tendința de a îi include în cooperarea sa cu forța, ori prin convingere pe alții. În urma luptei pentru treapta superioară se stabilește raportul conducător/stăpân – condus/supus.

Pe 16 aprilie 1948 a fost înființată Organizația Europeană de Cooperare Economică(OEEC). A fost creată cu scopul de a permite statelor europene să gestioneze, în comun, ajutorul american atribuit în cadrul Planului Marshall.

„Omul sfințește locul,, și oamenii sunt cei care pot să identifice și să decidă ce că facă cu acest om care este în stare să sfințească locul. Omul, pentru a-și satisface necesitățile și rezolva problemele sale, are nevoie de ajutorul semenilor săi. Numai divizarea muncii, face posibilă ridicarea calității produselor și a productivității muncii. Aristotel a demonstrat că reușita oamenilor este dependentă de acceptarea unei stări de fapt: „cine poate, grație inteligenței sale, să prevadă, acela este stăpânitor și domn firesc, iar cel ce poate săvârși cu puterea corpului cele prevăzute este din fire menit a fi stăpânit și a sluji celui alt; așa că și stăpânul și sclavul au același interes”. În democrația liberală cetățenii nu participă direct la administrare sau la luarea deciziilor politice, dar conduc de la distanță procesul decizional, exercitându-și suveranitatea numai pe durata timpului de alegere a conducătorilor statului. Cetățenii nu pot legifera ce doresc ei ci trebuie să obțină mai întâi acordul legislatorilor aleși. De asemenea cetățenii sunt limitați în posibilitatea de a „recuza” oficialii înaintea expirării termenului funcției date. Doctrina liberală cere *libertate față de stat* și garanția că drepturile și libertățile individuale să fie protejate de către stat și prin decizii ale majorității contra intervenției statului și a majorității electorale. Liberalii consideră că „statul ar trebui să fie un „arbitru” , un „judecător”, un factor de reglementare – și chiar un „registru de contabilitate” al intereselor conflictuale din societate.” [4,17]

În mare parte ideologiile contemporane disting două sfere de intervenție a statului: 1)statul asigură un cadru legal pentru societate, asigurând primatul legalității și ordinii, protejând teritoriul național împotriva agresiunilor externe și menținând anumite valori morale tradiționale. 2)statul intervine în sistemul economic – reglementează sau direct administrează producția, înlătură unele sau a tuturor drepturilor de proprietate presupuse în mod normal de proprietatea privată, redistribuie veniturile, asigură bunuri sau servicii în baza altor principii decât al economiei de piață. [4,18]

În 1993, în cadrul Consiliului European de la Copenhaga, statele europene au făcut un pas decisiv către extinderea globală. Statele post-sovietice, dacă doreau, puteau să depună cereri de aderare în comunitatea europeană, însă trebuie să respecte o serie de criterii pentru a se conforma Acquis-ului comunitar:

- politice: instituții stabile care să garanteze democrația, respectarea drepturilor omului și ale minorităților, existența și funcționarea unei justiții independente.
- economice: existența unei economii de piață funcțională capabilă să facă față presiunilor concurențiale ale pieței interne UE.
- instituționale: transpunerea legislației comunitare și capacitatea de a aplica angajamentele asumate. [12]

Revoluția informațională globală se datorează dezvoltării vertiginoase și răspândirii noilor tehnologii de telecomunicare, care la rândul lor au o influență crescândă asupra sferei politice, economice, administrative, financiare, știință precum și celelalte domenii ale societății nu numai a unei țări aparte, dar și a întregii lumi. Importanța revoluției informaționale se regăsește în „Hartia societății informaționale globale,, adoptată de liderii celor opt state puternic dezvoltate G8 din 22 iulie 2000 – „Tehnologiile comunicaționale-informaționale (IT) sunt factorul cel mai important în formarea societății secolului XXI”[10, 6]

Principalul motor economic al UE este piața unică. Aceasta permite libera circulație a bunurilor, serviciilor, capitalului și persoanelor. UE își propune să exploateze această resursă imensă și în alte domenii, precum piețele energiei, cunoașterii și capitalului, pentru a le oferi beneficii maxime cetățenilor europeni. UE face în continuare eforturi pentru ca instituțiile sale să fie mai transparente și mai democratice. Deciziile sunt luate în cel mai transparent mod posibil și luând în considerare interesele cetățenilor. Parlamentul European, ai cărui membri sunt aleși prin vot direct, a fost învestit cu noi prerogative, iar parlamentele naționale joacă acum un rol mai important, participând la procesul decizional alături de instituțiile europene. [11]

Cicero analizând problema „omului de Stat” ajunge la concluzia că dacă conducătorul ajunge să procedeze nedrept atunci, acel stat se va prăbuși. Elitele sunt acele care inițiază o nouă ordine socială și un nou model de guvernare.

Extinderea UE a fost rezultatul deciziei de a împărți cu alte state beneficiile obținute de Europa Vestică prin crearea unei zone stabile unde războiul a devenit imposibil. UE are responsabilitatea de a consilia și sprijini țările vecine să se dezvolte economic și democratic pentru menținerea stabilității și securității.

Statul nu este bun și nu rezolvă problemele societății atunci când valorile societății și valorile elitei sunt diferite. Valorile societății sunt valori principale. Când în vârful piramidei sunt oameni bolnavi care introduc boala în societate prin corupție și sistemul de rudenie(candidatul la președenție în Franța și-a angajat fictiv soția și copiii la lucru).

UE respectă și principiul democrației reprezentative: cetățenii săi sunt reprezentați direct la nivelul Uniunii în Parlamentul European, în timp ce statele membre sunt reprezentate în Consiliul European și în Consiliul Uniunii Europene.

Societatea liberă se dezvoltă mai repede decât cea înrobite sau totalitară.

Elita trebuie să făurească idealuri, fiecare să facă ceea ce știe mai bine. Această contribuție față de societate a fiecărui individ, prin realizarea a ceea ce știe mai bine, poate să se manifeste doar prin vocație. Doar vocația este în stare să identifice în individ calitățile speciale și performante și să direcționeze activitatea sa cu maximă eficiență.

Formarea elitei după criteriul meritocrației, poate fi realizată în baza condițiilor de evidențiere și realizare a calităților personale a fiecărui individ și a mecanismului de selectare și promovare în plan profesional.

Pe 9 mai 1950, Robert Schuman, ministrul francez al afacerilor externe, propune, într-un discurs inspirat de Jean Monnet, punerea în comun a resurselor de cărbune și oțel din Franța și Republica Federală Germania, într-o organizație deschisă și altor țări din Europa.

„Pacea mondială nu va putea fi salvată fără eforturi creatoare pe măsură pericolelor care o amenință. [...] Franța, campioana unei Europe unite, a avut întotdeauna ca obiectiv esențial realizarea păcii. [...] Europa nu se va face dintr-o dată, nici printr-o construcție de ansamblu: ea se va face prin acțiuni concrete, care să creeze, mai întâi, o solidaritate de fapt. Strângerea la un loc a națiunilor europene necesită ca opoziția seculară dintre Franța și Germania să fie înlăturată.” Solidaritatea în producție astfel stabilită va dovedi că orice război între Franța și Germania devine nu doar inimaginabil, ci, chiar, imposibil.” [12]

Afirmația lui A. Toynbee că „Dezvoltarea unei societăți, este opera unor personalități creatoare, sau a unor minorități, este strictă dependență de lumea valorilor cultivată prin intermediul educației fiecărui individ în parte. Aceste obiective și valori reprezintă temelia pe care s-a construit UE și sunt consacrate prin Tratatul de la Lisabona și Carta drepturilor fundamentale a UE. Uniunea Europeană asigură aceste obiective și protejează aceste valori.

De mai bine de jumătate de secol, continentul european se bucură de pace, stabilitate și prosperitate. Populația sa trăiește la standarde ridicate și beneficiază de o monedă europeană comună, euro. Peste 340 de milioane de cetățeni UE din 19 țări folosesc euro ca monedă proprie și se bucură de avantajele pe care le oferă. Au dispărut controalele la frontierele dintre statele membre, iar cetățenii pot circula liber pe aproape tot continentul. De asemenea, le este mult mai ușor să se stabilească, să muncească și să călătorească în alte țări din Europa. Toți cetățenii UE au dreptul și libertatea de a alege statul membru în care doresc să lucreze, să studieze sau să își petreacă anii de pensie. Fiecare țară membră

trebuie să le acorde cetățenilor din Uniune exact același tratament ca și propriilor cetățeni în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, prestațiile sociale și impozitele. [11]

Cînd, regimurile dictatoriale în Spania, Portugalia și Grecia au luat sfîrșit, s-a creat posibilitatea lărgirii CEE avînd în vedere relațiile strînse cu aceste trei țări. În 1981 aderă Grecia, iar în 1986 aderă Spania și Portugalia.

Această Uniune are la bază valoarea umană și uniunea este mijloc pentru realizarea omului din perspectivă economică, socială politică și culturală.

Alexandru Macedon, Cezar, Napoleon, Lenin, Cercil ori Robert Schuman în ierarhia elitei nu pot avea un loc mai superior decît Budda, Hristos, Socrate, Kant, Ainstein ori Nelson Mandella care sunt făuritori de noi norme sociale, culturale civilizatoare. Pentru un echilibru al dreptății în privința ierarhiei elitei este necesară recunoașterea importanței elitei culturale, ori numai elitele care au avut în prim plan necesitatea culturală a societății și nu doar puterea oarbă de a domina, conduce și dorința de a rămîne în istorie au ridicat calitativ societatea în progres.

În concluzie putem afirma că societatea fără elită poate trăi, numai că nivelul de trai v-a fi mai jos – fără o direcție care este asigurată de elită nu se poate dezvolta repede dar totodată elita care nu este bazată pe principiul meritocrației împiedică, stagnează și regresează dezvoltarea societății.

Bibliografie :

- 1) Aristotel, Politica, Redactor: Nicolae Năstase, editura Cultura Națională Imprimeria de Vest R.A., Oradea, 1996
- 2) Constantin Rădulescu-Motru, Elemente de metafizică, ed. Timpul, Iași, 1997.
- 3) Friedrich A. Hayek, *Drumul către servitute*, București, Humanitas, 1993
- 4) Patrick DUNLEAVY, Brendan O'LEARY, TEORIILE STATULUI, traducere din engleză de Vivia-Dolores Săndulescu, ed. EPIGRAF, Chișinău 2002, 336p.
- 5) VARZARI Pantelimon, INTRODUCERE ÎN ELITOLOGIE, Chișinău: CE USM, 2003
- 6) Weber M., Politica, o vocație și o profesie. – București, 1992.
- 7) William Genieys, Armand Colin, **SOCIOLOGIE POLITIQUE DES ELITE(S)**, 2011
- 8) *Аристотель*. Политика // *Аристотель*. Сочинения: В 4 т. Т. 4. – М.: Мысль, 1983. – С.376 – 644.
- 9) Лэш Кристофер, Восстание элит и предательство демократии, Пер. с англ./ Перевод Дж. Смита, К Голубович. М.: Издательство "Логос", Издательство "Прогресс", 2002.–224 с.
- 10) Чернов А. А. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2003. – 232 с.
- 11) https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_ro accesat 4.2.18
- 12) https://ro.wikipedia.org/wiki/Uniunea_European%C4%83#Istorie accesat 8.3.18